

קובי מיכאל ויואל גוז'נסקי

המרחב הערבי בנתיב הכישלון המדינתי

המרחב הערבי בנתיב הכישלון המדינתי | קובי מיכאל ויואל גוז'נסקי

מדינות כושלות התקיימו במרחב הערבי עוד לפני הטלטלה הערבית, אלא שבעקבות הטלטלה הזאת החרף מצבן. הטלטלה הערבית קעקעה את ההיגיון הניאו־פוליטי המסדר של המרחב הערבי, הכולל שלטון מרכזי סמכותי וגבולות ברורים. חולשת השלטון המרכזי הובילה להתרחבותם של אזורי הספר ולטשטוש הגבולות שהקלו בתורם על ארגוני ג'יהאד ועל גורמים זרים לחדור לתחומי המדינות האלה, להתבסס בהן צבאית ופוליטית, לגייס תמיכה מקומית ולקרוא תיגר על השלטון המרכזי ולערער בשיטתיות את המבנה המדינתי.

המדינות הכושלות אינן רק בעיה מקומית אלא אתגר אזורי ובינלאומי בשל האי־יציבות שהן מייצאות לסביבתן הקרובה והרחוקה ומעצם הפיכתן לזירת עימות בין גורמים אזוריים ובינלאומיים. ואכן במהלך העשורים האחרונים ניסתה המערכת הבינלאומית להתמודד עם תופעת המדינות הכושלות באמצעות מבצעי התערבות הומניטריים ומבצעים לשיקום מדינות, אך ברוב המקרים מבצעים אלה נכשלו. כיום מתקשה הקהילה הבינלאומית לגבש הסכמות לשם התערבות נחושה ומחויבת שתזכה לתמיכתן של המעצמות ושל מועצת הביטחון של האו"ם. התוצאה היא מלחמות וטרנדיות אנושיות בהיקפים שכמותם לא ידע המזרח התיכון שנים רבות.

מטרת הספר הזו היא להציג את תמונת המציאות האזורית במזרח התיכון מהזווית של תופעת המדינה הכושלת, לעמוד על הסיבות ועל המאפיינים לתופעה הזאת בכל אחת מהמדינות הערביות ולהתפשטותה במרחב ולהעריך את משמעויותיה ואת השלכותיה בהקשר האזורי והבינלאומי בכלל ובהקשר של ישראל בפרט.

ד"ר קובי מיכאל הוא חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי. בין תחומי העניין של ד"ר מיכאל לימודי שלום ומלחמה, אסטרטגיה, ביטחון לאומי, יחסי דרג מדיני-דרג צבאי, צבא-חברה, מבצעי שמירת שלום, והסכסוך הישראלי הפלסטיני. כיהן כמשנה למנכ"ל וראש החטיבה הפלסטינית במשרד לעניינים אסטרטגיים. חבר סגל באוניברסיטת בן־גוריון (2008–2011), חבר סגל בכיר באוניברסיטת אריאל (2013–2015) ופרופסור אורח באוניברסיטת נורת'ווסטרן בארצות הברית (2006–2007), פרסם 12 ספרים ומונוגרפיות ומעל ל־50 מאמרים ופרקים בספרים. מיכאל זכה בפרסים אקדמיים וביניהם: פרס יריב, פרס צ'צ'יק, פרס יצחק שדה ופרס האגודה הישראלית למדעי המדינה על הספר הטוב ביותר לשנת 2008–9.

ד"ר יואל גוז'נסקי הוא עמית מחקר במכון למחקרי ביטחון לאומי. לפני שהצטרף לשורות המכון ריכז את הטיפול בנושא איראן במטה לביטחון לאומי, משרד ראש המשלה. ד"ר גוז'נסקי, שיעץ גם למשרד לעניינים אסטרטגיים, עסק בהובלת עבודות מטה, ריכוז פרויקטים ומתן המלצות לדרג המדיני. הוא שירת תחת ארבע ראשי המטה לביטחון לאומי (מל"ל) ושלושה ראשי ממשלה. הוא בוגר קורסים של מחלקת המדינה האמריקאית, משרד האנרגיה האמריקאי, משרד החוץ והוועדה לאנרגיה אטומית. ד"ר גוז'נסקי מתמחה בסוגיות של ביטחון המפרץ וסוגיות אסטרטגיות במזרח התיכון ומיעץ ומרצה בנושאים אלו בארץ ובח"ל. הוא תורם מפרי עטו בקביעות לעיתונות ולכתבי עת אקדמיים. ספרו האחרון על מדינות המפרץ יצא לאור בהוצאת Palgrave-Macmillan ב־2015.

ISBN 978-965-7425-93-0

ISBN 978-965-7425-93-0

9 789657 425930